

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ

ΔΙΚΤΥΟ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ
2012 - 2015

Δίκτυο Υπηρεσιών Πληροφόρησης & Συμβουλευτικής εργαζομένων

Κοινωνική Ασφάλιση

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
"ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ"
2007-2013
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ
ΣΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ

Περιεχόμενα

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	2
Εισαγωγή	2
1. Συντάξεις γήρατος	3
1.1 Γενικό πλαίσιο	3
1.2 Σύνταξη με 15ετία (4.500 ημέρες ασφάλισης)	4
1.3 Καθεστώς συνταξιοδότησης ασφαλισμένων με 10.000 ημέρες εργασίας	8
1.4 Σύνταξη 35ετίας	12
1.5 Βαρέα και ανθυγιεινά	15
1.5.1 Σύνταξη με 4.500 ημέρες ασφάλισης εκ των οποίων οι 3.600 τουλάχιστον σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα και από αυτές οι 1.000 να έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία 13 χρόνια	15
1.5.2 Σύνταξη 35ετίας με ασφάλιση στα βαρέα και ανθυγιεινά	19
2. Μητέρες με ανήλικα παιδιά	22

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΩΜΑΤΟΣ

Εισαγωγή

Η «μεταρρύθμιση» του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης ήταν από τα πρώτα μέτρα που προέβλεπε το Μνημόνιο Συνεργασίας της Ελληνικής Κυβέρνησης με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μεταξύ των άλλων, ως προϋπόθεση για τη δανειοδότησή της. Οι αλλαγές αυτές συντελέστηκαν σταδιακά με τρεις νομοθετικές παρεμβάσεις, τους Ν. 3863/2010, Ν. 3996/2011 και Ν. 4093/2012. Η κοινωνικοασφαλιστική παρέμβαση είχε ως αφετηρία τη διαπίστωση ότι το συνταξιοδοτικό σύστημα, όπως ίσχυε, δεν ήταν βιώσιμο. Ωστόσο, οι αλλαγές που επέφερε είναι εξαιρετικά επώδυνες καθώς εστιάζονται στη μείωση των συντάξεων και στην αύξηση των ορίων ηλικίας, χωρίς ταυτόχρονα να εξασφαλίζουν τη μακροχρόνια βιωσιμότητά του.

Οι παρεμβάσεις αυτές συντελέστηκαν με πληθώρα νομοθετικών ρυθμίσεων, γεγονός το οποίο, εκτός των άλλων, καθιστά την ασφαλιστική νομοθεσία περίπλοκη, δυσνόητη και ορισμένες φορές αντιφατική.

1. Συντάξεις γήρατος

1.1 Γενικό πλαίσιο

Για τη χορήγηση σύνταξης γήρατος στους ασφαλισμένους του ΙΚΑ προβλέπονται από τον νόμο δύο βασικές προϋποθέσεις: α) Συμπλήρωση ενός ορισμένου ορίου ηλικίας και β) πραγματοποίηση ενός ελάχιστου αριθμού ημερών εργασίας στην ασφάλιση, ο οποίος ποικίλλει ανάλογα με την κατηγορία στην οποία ανήκει ο κάθε ασφαλισμένος. Όταν υπάρχουν αυτές οι δύο προϋποθέσεις γεννιέται το δικαίωμα του ασφαλισμένου (θεμελίωση δικαιώματος) να λάβει σύνταξη λόγω γήρατος, ανεξάρτητα από τον χρόνο που θα υποβάλλει τη σχετική αίτηση για συνταξιοδότηση.

Η ημερομηνία υποβολής της αίτησης από τον ασφαλισμένο έχει σημασία μόνο για την έναρξη της καταβολής της σύνταξης, καθώς από τον νόμο ορίζεται ότι η καταβολή της σύνταξης γήρατος αρχίζει από την ημέρα που ο ασφαλισμένος θα υποβάλει την αίτηση για συνταξιοδότηση.

Η θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος λόγω γήρατος επέρχεται όταν ο ασφαλισμένος πληροί σωρευτικά τις ακόλουθες δύο προϋποθέσεις: α) Έχει συμπληρώσει το όριο ηλικίας για συνταξιοδότηση και β) έχει πραγματοποιήσει τον απαιτούμενο χρόνο ασφάλισης για τη λήψη του ποσού που αναλογεί. **Κατοχυρωμένο δικαίωμα** είναι η δυνατότητα των ασφαλισμένων να συνταξιοδοτηθούν, δηλαδή «να κλειδώσουν τη δυνατότητα να συνταξιοδοτηθούν» με τις προϋποθέσεις που διαμορφώνονται κατά το έτος συμπλήρωσης του απαιτούμενου κατά περίπτωση χρόνου ασφάλισης.

Η συνέχιση της εργασίας μετά τη συμπλήρωση των προϋποθέσεων αυτών ή η αναβολή της υποβολής της αίτησης για συνταξιοδότηση δεν μπορεί να καθίσα τη θέση του ασφαλισμένου δυσμενέστερη, έστω και εάν οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης μεταβάλλονται στο ενδιάμεσο χρονικό διάστημα επί το δυσμενέστερο. Σύμφωνα με τη γενική αρχή περί ασφάλειας δικαίου, και εφόσον δεν υπάρχει ρητή αντίθετη διάταξη, ο ασφαλιστικός φορέας υποχρεούται να εφαρμόσει αυτεπαγγέλτως τις ευμενέστερες προϋποθέσεις, είτε είναι νεότερες είτε παλαιότερες.

Ειδικότερα οι ασφαλισμένοι/ες δικαιούνται να λάβουν πλήρη ή μειωμένη σύνταξη γήρατος στις κατωτέρω περιπτώσεις (σύμφωνα με τις νέες ρυθμίσεις των νόμων 3863/2010, 4024/2011 και 4093/2012).

1.2 Σύνταξη με 15ετία (4.500 ημέρες ασφάλισης)

Οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης διαφοροποιούνται ανάλογα εάν πρόκειται για πλήρη σύνταξη ή μειωμένη. Παράλληλα, οι κατωτέρω αναφερόμενες προϋποθέσεις θεμελίωσης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος διαμορφώνονται σύμφωνα με τους δυο πρόσφατους νόμους (Ν. 3863/2010 και Ν. 4093/2012) ως εξής:

➤ Χρονική περίοδος μέχρι 31.12.2012 (Ν. 3863/2010)

Πλήρης σύνταξη με 15ετία (4.500 ημέρες ασφάλισης) ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης (πλήρης σύνταξη)				
	Ημέρες ασφάλισης		Όρια ηλικίας	
	Άνδρες	Γυναίκες	Άνδρες	Γυναίκες
Μέχρι 31.12.2010	4.500	4.500	65	60
2011	4.500	4.500	65	62
2012	4.500	4.500	65	63
2013	4.500	4.500	65	64
2014	4.500	4.500	65	65

Όσες γυναίκες έχουν συμπληρώσει την 31/12/2010 τις 4.500 ημέρες ασφάλισης μπορούν να συνταξιοδοτηθούν με πλήρη σύνταξη με τη συμπλήρωση του 60ού έτους της ηλικίας τους και μάλιστα οποτεδήποτε.

Η πιο πάνω δυνατότητα προβλέπεται ρητά στη νομοθεσία σύμφωνα με την οποία κατά τα έτη συμπλήρωσης των απαιτούμενων συντάξιμων ετών «κλειδώνει» και το προβλεπόμενο τότε όριο ηλικίας συνταξιοδότησης (και κατά συνέπεια οι ασφαλισμένοι μπορούν να αποχωρήσουν οποτεδήποτε).

Σύμφωνα με το προϊσχύον, μειωμένη σύνταξη μπορούσε να καταβληθεί στους άνδρες με τη συμπλήρωση του 60ού έτους και για τις γυναίκες από τη συμπλήρωση του 55ου έτους ηλικίας.

Οι προϋποθέσεις μειωμένης σύνταξης με 15ετία διαμορφώθηκαν με τον Ν. 3863/2010 ως εξής:

Μειωμένη σύνταξη με 15ετία (4.500 ημέρες ασφάλισης) ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης				
	Ημέρες ασφάλισης		Όρια ηλικίας	
	Άνδρες	Γυναίκες	Άνδρες	Γυναίκες
Μέχρι 31.12.2010	4.500	4.500	60	55
2011	4.500	4.500	60	56

2012	4.500	4.500	60	57
2013	4.500	4.500	60	58
2014	4.500	4.500	60	59
2015	4.500	4.500	60	60

Όσες γυναίκες έχουν συμπληρώσει την 31/12/2010 τις 4.500 ημέρες ασφάλισης μπορούν να συνταξιοδοτηθούν με μειωμένη σύνταξη με τη συμπλήρωση του 55ου έτους της ηλικίας τους και μάλιστα οποτεδήποτε.

➤ **Χρονική περίοδος από 1.1.2013 (Ν. 4093/2013)**

Η εξέλιξη του ορίου ηλικίας πλήρους σύνταξης αποτυπώνεται στον ακόλουθο πίνακα:

Πλήρης σύνταξη με 15ετία (4.500 ημέρες ασφάλισης) ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

ΕΤΟΣ συμπλήρωσης του 60ού έτους της ηλικίας	ΗΜΕΡΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ που απαιτούνται για συνταξιοδότηση	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ που απαιτείται για πλήρη σύνταξη
2010	4.500	60
2011	4.500	61
2012	4.500	62
2013	4.500	67

Η εξέλιξη του ορίου ηλικίας για μειωμένη σύνταξη αποτυπώνεται στον ακόλουθο πίνακα:

Μειωμένη Σύνταξη με 15ετία (4.500 ημέρες ασφάλισης) ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

ΕΤΟΣ συμπλήρωσης του 55ου έτους της ηλικίας	ΗΜΕΡΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ που απαιτούνται για συνταξιοδότηση	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ που απαιτείται για μειωμένη σύνταξη
2010	4.500	55
2011	4.500	56
2012	4.500	57
2013	4.500	62

Περαιτέρω διευκρινίσεις

- Η θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος επέρχεται μόνο με τη συμπλήρωση των κατά περίπτωση απαιτούμενων συντάξιμων ετών, ενώ η συμπλήρωση του προβλεπόμενου ορίου ηλικίας δεν επιδρά στη θεμελίωση αλλά στον χρόνο έναρξης καταβολής της σύνταξης.
- Οι ασφαλισμένοι που συμπληρώνουν τα απαιτούμενα συντάξιμα έτη συνταξιοδοτούνται με τα όρια ηλικίας που προβλέπονται κατά τον χρόνο συμπλήρωσης των συντάξιμων ετών και όχι με τα ηλικιακά όρια που θα ισχύσουν κατά τον χρόνο που θα επιλέξουν να συνταξιοδοτηθούν.
- Οι ασφαλισμένες που είχαν θεμελιώσει δικαίωμα για μειωμένη σύνταξη λόγω γήρατος μέχρι και 31.12.2010 (δηλαδή που είχαν συμπληρώσει μέχρι αυτή την ημερομηνία τουλάχιστον το 55ο έτος της ηλικίας και 4.500 ημέρες ασφάλισης, από τις οποίες και 100 τουλάχιστον ανά έτος την τελευταία 5ετία), διατηρούν ως προς τη λήψη πλήρους σύνταξης το 60ό έτος της ηλικίας.
- Για τη λήψη μειωμένης σύνταξης, απαιτείται η πραγματοποίηση τουλάχιστον 100 ημερών ασφάλισης ανά έτος την τελευταία 5ετία πριν από την υποβολή της αίτησης για σύνταξη.
- Για τον υπολογισμό του απαιτούμενου χρόνου ασφάλισης (ενσήμων) είναι δυνατός ο συνυπολογισμός πλασματικών χρόνων με εξαγορά ή αναγνώριση. (Βλέπε «Πλασματικοί χρόνοι ασφάλισης»)

ΘΕΜΑ	Σύνταξη με 15ετία (4.500 ημέρες ασφάλισης)
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ	Σωρευτικά: 1) Όριο ηλικίας 2) Απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης
ΗΛΙΚΙΑΚΑ ΟΡΙΑ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ (ασφαλισμένοι/ες μέχρι 31/12/1992)	A. Χρονική περίοδος μέχρι 31.12.2012 1) Άνδρες 65 ετών πλήρη σύνταξη και 55 ετών μειωμένη αν μέχρι 31/12/2010 έχουν συμπληρώσει 4.500 ημέρες ασφάλισης. 2) Γυναίκες 60 ετών πλήρη σύνταξη και 55 ετών μειωμένη αν το 2010 έχουν συμπληρώσει 4.500 ημέρες ασφάλισης. 3) Γυναίκες 61 ετών πλήρη σύνταξη και 56 ετών μειωμένη αν το 2011 έχουν συμπληρώσει 5.500 ημέρες ασφάλισης. 4) Γυναίκες 62 ετών πλήρη σύνταξη και 57 ετών μειωμένη αν το 2012 έχουν συμπληρώσει 4.500 ημέρες ασφάλισης. 5) Γυναίκες 63 ετών πλήρη σύνταξη και 58 ετών μειωμένη αν το 2013 έχουν συμπληρώσει 4.500 ημέρες ασφάλισης. 6) Γυναίκες 64 ετών πλήρη σύνταξη και 59 ετών μειωμένη αν το 2014 έχουν συμπληρώσει 4.500 ημέρες ασφάλισης. 7) Γυναίκες 65 ετών πλήρη σύνταξη και 60 ετών μειωμένη αν το 2015 έχουν συμπληρώσει 4.500 ημέρες ασφάλισης. B. Χρονική περίοδος από 1.1.2013 1) Άνδρες και Γυναίκες 67 ετών πλήρη σύνταξη και 62 ετών μειωμένη αν από 1/1/2013 συμπληρώσουν 4.500 ημέρες ασφάλισης.
ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ	Για τη λήψη μειωμένης σύνταξης, απαιτείται η πραγματοποίηση τουλάχιστον 100 ημερών ασφάλισης ανά έτος την τελευταία 5ετία πριν από την υποβολή της αίτησης για σύνταξη. Η μείωση υπολογίζεται κατά 1/200 της πλήρους μηνιαίας σύνταξης για κάθε μήνα που υπολείπεται από το προβλεπόμενο από τον νόμο όριο ηλικίας.
ΣΥΝΥΠΟΛΟΓΙΖΟΜΕΝΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	Βλέπε «Πλασματικοί χρόνοι ασφάλισης»
ΝΟΜΟΙ	N. 3863/2010, N. 4093/2012
ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ	Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, ΙΚΑ

1.3 Καθεστώς συνταξιοδότησης ασφαλισμένων με 10.000 ημέρες εργασίας

Στην κατηγορία αυτή έχουμε δυο χρονικές περιόδους εφαρμογής καθώς οι αλλαγές πραγματοποιήθηκαν με δυο νομοθετικά κείμενα (Ν. 3863/2010 και Ν. 4093/2012).

Σύμφωνα με αυτές :

➤ Χρονική περίοδος μέχρι 31.12.2012

Με τον Ν. 3863/2010 (άρθρο 10&12) ο νομοθέτης επέφερε αλλαγές και στις προϋποθέσεις για σύνταξη από το ΙΚΑ αυτών που πραγματοποιούν 10.000 ημέρες ασφάλισης. Το δικαίωμα αυτό θεμελιωνόταν πριν από τον ως άνω νόμο εφόσον οι άνδρες είχαν συμπληρώσει το 62ο έτος ηλικίας και οι γυναίκες το 57ο. Παράλληλα για τα ως άνω πρόσωπα προβλεπόταν και μειωμένη σύνταξη στο 60ό και 55ο έτος ηλικίας αντίστοιχα για άνδρες και γυναίκες.

Σύμφωνα με τον Ν. 3863/2010 για μεν τις γυναίκες τροποποιούνται σταδιακά τόσο το όριο ηλικίας όσο και ο χρόνος ασφάλισης που απαιτείται για θεμελίωση δικαιώματος σε πλήρη ή μειωμένη σύνταξη, ενώ για τους άνδρες μόνο ό,τι αφορά το όριο ηλικίας.

Οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης μέχρι 31.12.2012 αποτυπώνονται στους παρακάτω πίνακες:

A. Γυναίκες ασφαλισμένες

ΕΤΟΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ	ΗΜΕΡΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ ΓΙΑ ΠΛΗΡΗ ΣΥΝΤΑΞΗ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ ΓΙΑ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΣΥΝΤΑΞΗ
2010	10.000	57	55
2011	10.400	58	56
2012	10.800	58,5	56,5
2013	11.200	62	60

B. Άνδρες ασφαλισμένοι

ΕΤΟΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ	ΗΜΕΡΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ
2010	10.000	62
2011	10.000	63
2012	10.000	63,5
2013	10.000	67

Όσοι και όσες συμπληρώνουν μέχρι 31/12/2012 τις 10.000 ημέρες ασφάλισης μπορούν να συνταξιοδοτηθούν οποτεδήποτε με τα όρια ηλικίας των 62 ετών (άνδρες) ή των 57 ετών (γυναίκες).

➤ **Χρονική περίοδος από 1.1.2013 (Ν 4093/2012)**

Για τους ασφαλισμένους/ες που συνταξιοδοτούνται με 10.000 ημέρες ασφάλισης, οι μεταβολές που επέρχονται συνίστανται στα ακόλουθα:

- Ανακαθορίζονται από 1.1.2013 για τις γυναίκες ασφαλισμένες του ΙΚΑ τόσο το όριο ηλικίας όσο και ο συντάξιμος χρόνος που απαιτείται για τη λήψη πλήρους σύνταξης.
- Ανακαθορίζεται από 1.1.2013 το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης των ανδρών ασφαλισμένων.

Συγκεκριμένα:

α. Γυναίκες ασφαλισμένες:

Από 1.1.2013, το όριο ηλικίας λήψης πλήρους σύνταξης αυξάνεται στο 62ο έτος και ο απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης αυξάνεται στις 12.000 ημέρες.

Σε ό,τι αφορά τη λήψη μειωμένης σύνταξης, από 1.1.2013 το όριο ηλικίας διαμορφώνεται στο 60ό έτος και, εν συνεχεία, το όριο αυτό σταδιακά προσαυξάνεται μέσω της προσθήκης ενός εξαμήνου ανά έτος και μέχρι τη συμπλήρωση του 62ου έτους.

Οι ασφαλισμένες αυτής της κατηγορίας δικαιούνται σύνταξη με τη συμπλήρωση των προϋποθέσεων που διαμορφώνονται κατά τη συμπλήρωση των 10.000 ημερών ασφάλισης.

Η εξέλιξη του ορίου ηλικίας, για πλήρη και μειωμένη σύνταξη, καθώς και ο απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης, για τις γυναίκες ασφαλισμένες, αποτυπώνονται στον ακόλουθο πίνακα:

Α. Γυναίκες ασφαλισμένες

ΕΤΟΣ	ΗΜΕΡΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ
		Πλήρης	Μειωμένη
2010	10.000	57	55
2011	10.400	58	56
2012	10.800	58,5	56,5
2013	12.000	62	60
2014	12.000	62	60,5
2015	12.000	62	61
2016	12.000	62	61,5
2017	12.000	62	62

β. Άνδρες ασφαλισμένοι :

Το 63,5ο έτος της ηλικίας που αποτελεί το όριο ηλικίας πλήρους συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση 10.000 ημερών ασφάλισης μέχρι και 31.12.2012 ανακαθορίζεται από 1.1.2013 στο 67ο, ενώ το 60ό έτος της ηλικίας, που αποτελεί το όριο ηλικίας μειωμένης συνταξιοδότησης με τον ίδιο χρόνο ασφάλισης, αυξάνεται από 1.1.2013 στο 62ο. Οι ασφαλισμένοι αυτής της κατηγορίας δικαιούνται σύνταξη με τη συμπλήρωση των προϋποθέσεων που διαμορφώνονται κατά τη συμπλήρωση των 10.000 ημερών ασφάλισης.

Η εξέλιξη του ορίου ηλικίας πλήρους και μειωμένης συνταξιοδότησης αποτυπώνεται στον ακόλουθο πίνακα:

Β. Άνδρες ασφαλισμένοι

ΕΤΟΣ	ΗΜΕΡΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ
		Πλήρης	Μειωμένη
2010	10.000	62	60
2011	10.000	63	60
2012	10.000	63,5	60
2013	10.000	67	62

Περαιτέρω διευκρινίσεις

- Για τη λήψη μειωμένης σύνταξης, απαιτείται η πραγματοποίηση τουλάχιστον 100 ημερών ασφάλισης, κάθε έτος, την αμέσως προηγούμενη 5ετία πριν από το έτος υποβολής της αίτησης για σύνταξη.
- Η θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος επέρχεται μόνο με τη συμπλήρωση των κατά περίπτωση απαιτούμενων συντάξιμων ετών, ενώ η συμπλήρωση του προβλεπόμενου ορίου ηλικίας δεν επιδρά στη θεμελίωση αλλά στον χρόνο έναρξης καταβολής της σύνταξης.
- Οι ασφαλισμένοι που συμπληρώνουν τα απαιτούμενα συντάξιμα έτη συνταξιοδοτούνται με τα όρια ηλικίας που προβλέπονται κατά τον χρόνο συμπλήρωσης των συντάξιμων ετών και όχι με τα ηλικιακά όρια που θα ισχύσουν κατά τον χρόνο που θα επιλέξουν να συνταξιοδοτηθούν.
- Για τον υπολογισμό του απαιτούμενου χρόνου ασφάλισης (ενσήμων) είναι δυνατός ο συνυπολογισμός πλασματικών χρόνων με εξαγορά ή αναγνώριση. (Βλέπε «Πλασματικοί χρόνοι ασφάλισης»)

ΘΕΜΑ	Σύνταξη με 10.000 ημέρες ασφάλισης
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ	Σωρευτικά: 1) Όριο ηλικίας 2) Απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης
ΗΛΙΚΙΑΚΑ ΟΡΙΑ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ (ασφαλισμένοι/ες μέχρι 31/12/1992)	A. Χρονική περίοδος μέχρι 31.12.2012 1) Άνδρες 62 ετών πλήρη σύνταξη αν μέχρι 31/12/2010 έχουν συμπληρώσει 10.000 ημέρες ασφάλισης. 2) Άνδρες 63 ετών πλήρη σύνταξη αν μέχρι 31/12/2011 έχουν συμπληρώσει 10.000 ημέρες ασφάλισης. 3) Άνδρες 63,5 ετών πλήρη σύνταξη αν μέχρι 31/12/2012 έχουν συμπληρώσει 10.000 ημέρες ασφάλισης. 4) Άνδρες 67 ετών πλήρη σύνταξη αν μέχρι 31/12/2013 έχουν συμπληρώσει 10.000 ημέρες ασφάλισης. 5) Γυναίκες 57 ετών πλήρη σύνταξη και 55 ετών μειωμένη αν το 2010 έχουν συμπληρώσει 10.000 ημέρες ασφάλισης. 6) Γυναίκες 58 ετών πλήρη σύνταξη και 56 ετών μειωμένη αν το 2011 έχουν συμπληρώσει 10.400 ημέρες ασφάλισης. 7) Γυναίκες 58,5 ετών πλήρη σύνταξη και 56,5 ετών μειωμένη αν το 2012 έχουν συμπληρώσει 10.800 ημέρες ασφάλισης. 8) Γυναίκες 62 ετών πλήρη σύνταξη και 60 ετών μειωμένη αν το 2013 έχουν συμπληρώσει 11.200 ημέρες ασφάλισης. B. Χρονική περίοδος από 1.1.2013 1) Άνδρες 67 ετών πλήρη σύνταξη και 60 ετών μειωμένη με τη συμπλήρωση 10.000 ημερών ασφάλισης. 2) Γυναίκες 62 ετών πλήρη σύνταξη και από 60 ετών (2013) έως 62 ετών (2017) μειωμένη, σταδιακά προσαυξανόμενη με την προσθήκη ενός εξαμήνου μέχρι τη συμπλήρωση του 62ου έτους.
ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ	Για τη λήψη μειωμένης σύνταξης, απαιτείται η πραγματοποίηση τουλάχιστον 100 ημερών ασφάλισης ανά έτος την τελευταία 5ετία πριν από την υποβολή της αίτησης για σύνταξη. Η μείωση υπολογίζεται κατά 1/200 της πλήρους μηνιαίας σύνταξης για κάθε μήνα που υπολείπεται από το προβλεπόμενο από τον νόμο όριο ηλικίας.
ΣΥΝΥΠΟΛΟΓΙΖΟΜΕΝΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	Βλέπε «Πλασματικοί χρόνοι ασφάλισης»
ΝΟΜΟΙ	Ν. 3863/2010, Ν. 4093/2012, Ν. 2084/1992
ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ	Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, ΙΚΑ.=

1.4 Σύνταξη 35ετίας

Ο θεσμός της χορήγησης από το ΙΚΑ σύνταξης 35ετίας ρυθμίζεται βασικά από τις διατάξεις του Ν. 3655/2008, όπως τροποποιήθηκε από τον Ν. 3863/2010 και στη συνέχεια από τον Ν. 4093/2012.

Έτσι διακρίνουμε βασικά δύο χρονικές περιόδους εφαρμογής:

➤ Χρονική περίοδος μέχρι 31.12.2012 (Ν. 3863/2010)

Ο ασφαλισμένος του ΙΚΑ δικαιούται σύνταξης εφόσον έχει πραγματοποιήσει 10.500 τουλάχιστον ημέρες εργασίας στην ασφάλιση του ΙΚΑ και έχει συμπληρώσει το 58ο έτος της ηλικίας του. Ο ανωτέρω χρόνος ασφάλισης για τους ασφαλισμένους που συμπληρώνουν αυτόν από 1.1.2011 αυξάνεται κατά 300 ημέρες ασφάλισης κάθε χρόνο και μέχρι τη συμπλήρωση των 12.000 ημερών ασφάλισης, ενώ το απαιτούμενο όριο ηλικίας αυξάνεται σταδιακά κατά ένα έτος μέχρι τη συμπλήρωση του 60ού έτους.

Οι αλλαγές και οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης λόγω 35ετίας για τη χρονική περίοδο μέχρι 31.12.2012 παρατίθενται στον παρακάτω πίνακα:

Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης λόγω 35ετίας

	Ημέρες ασφάλισης	Όρια ηλικίας (έτη)
Μέχρι 31.12.2010	10.500	58 (άνδρες – γυναίκες)
2011	10.800	58 (άνδρες – γυναίκες)
2012	11.100	59 (άνδρες – γυναίκες)
2013	11.400	60 (άνδρες – γυναίκες)

➤ Χρονική περίοδος από 1.1.2013 (Ν. 4093/2012)

Σύμφωνα με τον Ν. 4093/2012 έχουν επέλθει σημαντικές αλλαγές ως προς το απαιτούμενο για τη χορήγηση σύνταξης 35ετίας όριο ηλικίας, και ως εκ τούτου προστίθενται στα διαμορφούμενα όρια ηλικίας 2 έτη. Για τους ασφαλισμένους που συνταξιοδοτούνται λόγω 35ετίας, οι μεταβολές που επέρχονται από 1.1.2013 συνίστανται στα ακόλουθα:

- Στον ανακαθορισμό του χρόνου ασφάλισης, ο οποίος από 1.1.2013 αναπροσαρμόζεται στα 12.000 ημερομίσθια.
- Στην αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης, το οποίο από 1.1.2013 διαμορφώνεται στο 62ο έτος.

Οι ασφαλισμένοι αυτής της κατηγορίας δικαιούνται σύνταξη με τη συμπλήρωση των προϋποθέσεων που διαμορφώνονται κατά το έτος συμπλήρωσης των 10.500 ημερών

ασφάλισης. Η αύξηση του χρόνου ασφάλισης και του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης αποτυπώνεται αναλυτικά κατ' έτος στον ακόλουθο πίνακα:

Σύνταξη λόγω 35ετίας (άνδρες – γυναίκες)

ΕΤΟΣ συμπλήρωσης των 10.500 ημερών ασφάλισης	ΗΜΕΡΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ που απαιτούνται για τη συνταξιοδότηση	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ που απαιτείται για τη συνταξιοδότηση
2010	10.500	58
2011	10.800	58
2012	11.100	59
2013	12.000	62

Περαιτέρω διευκρινίσεις

- Σύμφωνα με ρητή πρόβλεψη της νομοθεσίας το έτος που συμπληρώνονται οι εκάστοτε απαιτούμενες ημέρες ασφάλισης (συντάξιμα έτη) «κλειδώνουν» και τα προβλεπόμενα τότε όρια ηλικίας. Κατά συνέπεια, ο/η ασφαλισμένος/η μπορεί να συνταξιοδοτηθεί και αργότερα (οποτεδήποτε) με βάση τα όρια ηλικίας αυτά (που έχουν κλειδώσει).
- Η θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος επέρχεται μόνο με τη συμπλήρωση των κατά περίπτωση απαιτούμενων συντάξιμων ετών, ενώ η συμπλήρωση του προβλεπόμενου ορίου ηλικίας δεν επιδρά στη θεμελίωση αλλά στον χρόνο έναρξης καταβολής της σύνταξης.
- Οι ασφαλισμένοι που συμπληρώνουν τα απαιτούμενα συντάξιμα έτη συνταξιοδοτούνται με τα όρια ηλικίας που προβλέπονται κατά τον χρόνο συμπλήρωσης των συντάξιμων ετών και όχι με τα ηλικιακά όρια που θα ισχύσουν κατά τον χρόνο που θα επιλέξουν να συνταξιοδοτηθούν.
- Για τον υπολογισμό του απαιτούμενου χρόνου ασφάλισης (ενσήμων) είναι δυνατός ο συνυπολογισμός πλασματικών χρόνων με εξαγορά ή αναγνώριση. (Βλέπε «Πλασματικοί χρόνοι ασφάλισης»)

ΘΕΜΑ	Σύνταξη λόγω 35ετίας
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ	Σωρευτικά: 1) Όριο ηλικίας 2) Απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης
ΗΛΙΚΙΑΚΑ ΟΡΙΑ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ (ασφαλισμένοι/ες μέχρι 31/12/1992)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Άνδρες και γυναίκες 58 ετών πλήρη σύνταξη αν μέχρι 31/12/2010 έχουν συμπληρώσει 10.500 ημέρες ασφάλισης. ➤ Άνδρες και γυναίκες 58 ετών πλήρη σύνταξη αν μέχρι 31/12/2011 έχουν συμπληρώσει 10.800 ημέρες ασφάλισης. ➤ Άνδρες και γυναίκες 59 ετών πλήρη σύνταξη αν μέχρι 31/12/2012 έχουν συμπληρώσει 11.100 ημέρες ασφάλισης. ➤ Άνδρες και γυναίκες 62 ετών πλήρη σύνταξη αν μέχρι 31/12/2013 και εφεξής έχουν συμπληρώσει 12.000 ημέρες ασφάλισης.
ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ	
ΣΥΝΥΠΟΛΟΓΙΖΟΜΕΝΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	Βλέπε «Πλασματικοί χρόνοι ασφάλισης»
ΝΟΜΟΙ	Ν. 3863/2010, Ν. 4093/2012
ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ	Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, ΙΚΑ

1.5 Βαρέα και ανθυγιεινά

Οι διατάξεις που αφορούν τη συνταξιοδότηση των ασφαλισμένων που απασχολούνται στα χαρακτηριζόμενα από τον Κανονισμό του ΙΚΑ ως βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα τροποποιήθηκαν με τους νόμους 3863/2010 και 4093/2012 και ως εκ τούτου έχουμε δύο χρονικές περιόδους εφαρμογής.

Εξάλλου στην κατηγορία αυτή διακρίνουμε δύο περιπτώσεις κατοχύρωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος: α) Σύνταξη με 4.500 ημέρες ασφάλισης εκ των οποίων οι 3.600 τουλάχιστον σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα και από αυτές οι 1.000 να έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία 13 χρόνια και β) Σύνταξη λόγω 35ετίας με βαρέα και ανθυγιεινά.

1.5.1 Σύνταξη με 4.500 ημέρες ασφάλισης εκ των οποίων οι 3.600 τουλάχιστον σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα και από αυτές οι 1.000 να έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία 13 χρόνια

➤ Χρονική περίοδος μέχρι 31/12/2012 (Ν. 3863/2010)

Οι μεταρρυθμίσεις της ασφαλιστικής νομοθεσίας στην κατηγορία αυτή συνίστανται κατά κύριο λόγο στην αύξηση των ορίων ηλικίας για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος από τις γυναίκες που απασχολούνται σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα κατά ένα έτος από το 1.1.2011 και για κάθε έτος μέχρι τη συμπλήρωση του 60ού έτους. Στην περίπτωση αυτή οι ασφαλισμένες δικαιούνται σύνταξη με το όριο ηλικίας που ισχύει κατά το έτος συμπλήρωσης τουλάχιστον 4.500 ημερών ασφάλισής τους από τις οποίες οι 3.600 είναι σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα. Είναι σαφές ότι με την αλλαγή αυτή επιχειρείται σταδιακά η εναρμόνιση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης που απασχολούνται σε βαριές και ανθυγιεινές εργασίες με το ισχύον για τους άνδρες ασφαλισμένους πλαίσιο, όπως ακριβώς αναλύεται στον κατωτέρω πίνακα:

Ασφαλισμένοι με βαρέα και ανθυγιεινά με 4.500 ημέρες ασφάλισης

	Ημέρες ασφάλισης		Όρια ηλικίας	
	Άνδρες	Γυναίκες	Άνδρες	Γυναίκες
2010	4.500 ημέρες ασφάλισης		60	55
2011	4.500 ημέρες ασφάλισης		60	56
2012	4.500 ημέρες ασφάλισης		60	57

Θα πρέπει στο σημείο αυτό να επισημανθεί ότι οι ασφαλισμένες δικαιούνται σύνταξη με το όριο ηλικίας που ισχύει κατά το έτος συμπλήρωσης τουλάχιστον 4.500 ημερών ασφάλισης, από τις οποίες οι 3.600 είναι σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα. **(Κατοχύρωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος)**

➤ **Χρονική περίοδος από 1.1.2013 (Ν. 4093/2012)**

Α. Για τις γυναίκες ασφαλισμένες που συνταξιοδοτούνται με 4.500 ημέρες ασφάλισης, εκ των οποίων τουλάχιστον 3.600 στα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα και εξ αυτών 1.000 να έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία 13 χρόνια πριν από τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης, εναρμονίζεται, από 1.1.2013, το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης με το ισχύον όριο ηλικίας για τους άνδρες ασφαλισμένους στον ΚΒΑΕ, δηλαδή το 62ο έτος.

Οι ασφαλισμένες αυτής της κατηγορίας δικαιούνται σύνταξη με το όριο ηλικίας που διαμορφώνεται κατά το έτος συμπλήρωσης των 4.500 ημερών ασφάλισης, εκ των οποίων τουλάχιστον 3.600 στα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα και εξ αυτών 1.000 τουλάχιστον να έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία 13 χρόνια πριν από τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης.

Το όριο ηλικίας, όπως σταδιακά διαμορφώνεται, αποτυπώνεται στον ακόλουθο πίνακα:

Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης με βαρέα και ανθυγιεινά (Γυναίκες)

ΕΤΟΣ συμπλήρωσης των 4.500 ημερών ασφάλισης	ΗΜΕΡΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ που απαιτούνται για τη συνταξιοδότηση	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ που απαιτείται για τη συνταξιοδότηση
2010	4.500	55
2011	4.500	56
2012	4.500	57
2013	4.500	62

Β. Για τους άνδρες ασφαλισμένους σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα που συνταξιοδοτούνται με 4.500 ημέρες ασφάλισης, εκ των οποίων τουλάχιστον 3.600 στα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα και εξ αυτών 1.000 τουλάχιστον να έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία 13 χρόνια πριν από τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης, το όριο ηλικίας από 1.1.2013 αυξάνεται από το 60ό στο 62ο έτος, όπως αποτυπώνεται στον παρακάτω πίνακα:

Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης με βαρέα και ανθυγιεινά (Άνδρες)

ΕΤΟΣ	ΗΜΕΡΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ
2012	4.500	60
2013	4.500	62

ΘΕΜΑ	Σύνταξη με βαρέα και ανθυγιεινά με 4.500 ημέρες ασφάλισης
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ	Σωρευτικά: 1) Όριο ηλικίας 2) Απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης
ΗΛΙΚΙΑΚΑ ΟΡΙΑ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ (ασφαλισμένοι/ες μέχρι 31/12/1992)	Χρονική περίοδος μέχρι 31/12/2012 1) Άνδρες με τη συμπλήρωση 4.500 ημερών ασφάλισης και τη συμπλήρωση του 60ού έτους ηλικίας. 2) Γυναίκες με τη συμπλήρωση 4.500 ημερών ασφάλισης και μέχρι την 31.12.2010 με τη συμπλήρωση του 55ου έτους ηλικίας. 3) Γυναίκες με τη συμπλήρωση 4.500 ημερών ασφάλισης και μέχρι την 31.12.2011 με τη συμπλήρωση του 56ου έτους ηλικίας. 4) Γυναίκες με τη συμπλήρωση 4.500 ημερών ασφάλισης και μέχρι την 31.12.2012 με τη συμπλήρωση του 57ου έτους ηλικίας. Χρονική περίοδος από 1.1.2013 Άνδρες και Γυναίκες με τη συμπλήρωση 4.500 ημερών ασφάλισης (εκ των οποίων τουλάχιστον 3.600 στα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα και εξ αυτών 1.000 τουλάχιστον να έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία 13 χρόνια πριν από τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης) και τη συμπλήρωση του 62ου έτους ηλικίας.
ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ	Προκειμένου ο/η ασφαλισμένος/η να συνταξιοδοτηθεί με τις διατάξεις για τα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα θα πρέπει να πραγματοποιήσει 4.500 ημέρες ασφάλισης, εκ των οποίων τουλάχιστον 3.600 στα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα και εξ αυτών 1.000 τουλάχιστον να έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία 13 χρόνια πριν από τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης.
ΣΥΝΥΠΟΛΟΓΙΖΟΜΕΝΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	Βλέπε «Πλασματικοί χρόνοι ασφάλισης»
ΝΟΜΟΙ	Ν. 3863/2010, Ν. 4093/2012
ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ	Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, ΙΚΑ

1.5.2 Σύνταξη 35ετίας με ασφάλιση στα βαρέα και ανθυγιεινά

Προκειμένου ο/η ασφαλισμένος να συνταξιοδοτηθεί με τις διατάξεις της 35ετίας με ασφάλιση στα βαρέα και ανθυγιεινά, θα πρέπει να έχει συμπληρώσει 10.500 ημέρες ασφάλισης τουλάχιστον, από τις οποίες οι 7.500 σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα. Και στην κατηγορία αυτή διακρίνουμε δύο χρονικές περιόδους διαμόρφωσης των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης. Ως εκ τούτου οι προϋποθέσεις διαμορφώνονται ως εξής:

➤ Χρονική περίοδος μέχρι 31/12/2012 (Ν. 3863/2010)

Ανακαθορίζονται σταδιακά αρχής γενομένης από 1.1.2011 τα όρια ηλικίας για τη λήψη πλήρους και μειωμένης σύνταξης λόγω 35ετίας των ασφαλισμένων που έχουν πραγματοποιήσει 10.500 ημέρες ασφάλισης, εκ των οποίων 7.500 ημέρες ασφάλισης σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα. Συγκεκριμένα, το όριο ηλικίας ανακαθορίζεται σταδιακά από το 55ο έτος στο 60ό έτος για τη λήψη πλήρους σύνταξης, ενώ για μειωμένη από το 53ο στο 58ο. Ο ανακαθορισμός γίνεται με την προσθήκη εννέα μηνών κάθε έτος αρχής γενομένης από το 2011.

Παρατίθεται αναλυτικός πίνακας με την εξέλιξη του ορίου ηλικίας για πλήρη και μειωμένη σύνταξη.

Σύνταξη λόγω 35ετίας με βαρέα (Άνδρες – Γυναίκες)

Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης			
ΕΤΟΣ	Ημέρες ασφάλισης	Όρια ηλικίας	
		Πλήρης σύνταξη	Μειωμένη σύνταξη
Μέχρι 31.12.2010	10.500 εκ των οποίων 7.500 σε ΒΑΕ	55	53
2011	10.500 εκ των οποίων 7.500 σε ΒΑΕ	55 & 9 μήνες	53 & 9 μήνες
2012	10.500 εκ των οποίων 7.500 σε ΒΑΕ	56 & 9 μήνες	54 & 6 μήνες
2013	10.500 εκ των οποίων 7.500 σε ΒΑΕ	57 & 3 μήνες	55 & 3 μήνες
2014	10.500 εκ των οποίων 7.500 σε ΒΑΕ	58	56
2015	10.500 εκ των οποίων 7.500 σε ΒΑΕ	58 & 9 μήνες	56 & 9 μήνες
2016	10.500 εκ των οποίων 7.500 σε ΒΑΕ	59 & 6 μήνες	57 & 6 μήνες
2017	10.500 εκ των οποίων 7.500 σε ΒΑΕ	60	58

➤ **Χρονική περίοδος από 1.1.2013 (Ν. 4093/2012)**

Για τους ασφαλισμένους/ες που συνταξιοδοτούνται με 10.500 ημέρες ασφάλισης, εκ των οποίων 7.500 ημέρες ασφάλισης σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα, ανακαθορίζονται από 1.1.2013 τα όρια ηλικίας για πλήρη και μειωμένη σύνταξη. Συγκεκριμένα, τα όρια ηλικίας αυξάνονται σταδιακά από το 60ό και 9 μήνες για πλήρη σύνταξη στο 62ο και από το 58ο και 9 μήνες στο 60ό για μειωμένη.

Οι ασφαλισμένοι αυτής της κατηγορίας δικαιούνται σύνταξη με το όριο ηλικίας που διαμορφώνεται κατά το έτος συμπλήρωσης των 10.500 ημερών ασφάλισης, εκ των οποίων 7.500 ημέρες ασφάλισης σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα.

Η εξέλιξη του ορίου ηλικίας πλήρους και μειωμένης σύνταξης αποτυπώνεται στον ακόλουθο πίνακα:

Σύνταξη λόγω 35ετίας με βαρέα (Άνδρες – Γυναίκες)

Έτος συμπλήρωσης των 10.500 ημερών ασφάλισης εκ των οποίων 7.500 ημέρες ασφάλισης σε ΒΑΕ	Ημέρες ασφάλισης που απαιτούνται για συνταξιοδότηση	Όριο ηλικίας για πλήρη σύνταξη	Όριο ηλικίας για μειωμένη σύνταξη
2010	10.500	55	53
2011	10.500	55 & 9 μήνες	53 & 9 μήνες
2012	10.500	56 & 6 μήνες	54 & 6 μήνες
2013	10.500	60 & 9 μήνες	58 & 9 μήνες
2014	10.500	61 & 6 μήνες	59 & 6 μήνες
2015	10.500	62	60

ΘΕΜΑ	Σύνταξη με βαρέα και ανθυγιεινά με 10.500 ημέρες ασφάλισης
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ	Σωρευτικά: 1) Όριο ηλικίας 2) Απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης
ΗΛΙΚΙΑΚΑ ΟΡΙΑ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ (ασφαλισμένοι/ες μέχρι 31/12/1992)	Χρονική περίοδος μέχρι 31/12/2012 Το όριο ηλικίας (κοινό για άνδρες και γυναίκες ασφαλισμένους) ανακαθορίζεται σταδιακά από το 55ο έτος στο 60ό έτος για τη λήψη πλήρους σύνταξης, ενώ για μειωμένη από το 53ο στο 58ο. Ο ανακαθορισμός γίνεται με την προσθήκη εννέα μηνών κάθε έτος αρχής γενομένης από το 2011. Οι ασφαλισμένοι/ες θα πρέπει να έχουν 10.500 ημέρες ασφάλισης τουλάχιστον, από τις οποίες οι 7.500 σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα. Χρονική περίοδος από 1.1.2013 Για τους ασφαλισμένους/ες που συνταξιοδοτούνται με 10.500 ημέρες ασφάλισης, εκ των οποίων 7.500 ημέρες ασφάλισης σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα, τα όρια ηλικίας αυξάνονται σταδιακά από το 60ό και 9 μήνες για πλήρη σύνταξη στο 62ο και από το 58ο και 9 μήνες στο 60ό για μειωμένη.
ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ	Προκειμένου ο/η ασφαλισμένος/η να συνταξιοδοτηθεί με τις διατάξεις για τα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα θα πρέπει να πραγματοποιήσει 10.500 ημέρες ασφάλισης τουλάχιστον, από τις οποίες οι 7.500 σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα.
ΣΥΝΥΠΟΛΟΓΙΖΟΜΕΝΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	Βλέπε «Πλασματικοί χρόνοι ασφάλισης»
ΝΟΜΟΙ	N. 3863/2010, N. 4093/2012
ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ	Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, ΙΚΑ

2. Μητέρες με ανήλικα παιδιά

Σύμφωνα με τους παρακάτω πίνακες από 1/1/2013 αυξάνονται κατά 2 έτη τα όρια ηλικίας λήψης πλήρους και μειωμένης σύνταξης, όπως αυτά είχαν καθοριστεί από τον Ν. 3863/2010.

- **Χρονική περίοδος έως 31/12/2012 (Ν. 3863/2010)**

Μητέρες ανηλικών ασφαλισμένες μέχρι 31/12/1992

Έτος συμπλήρωσης προϋποθέσεων	Ημέρες ασφάλισης	Όρια ηλικίας	
		Πλήρης σύνταξη	Μειωμένη σύνταξη
Μέχρι	5.500	55	50
2011	5.500	57	52
2012	5.500	60	55
2013	5.500	65	60

- **Χρονική περίοδος από 1.1.2013 (Ν. 4093/2012)**

Μητέρες ανηλικών ασφαλισμένες μετά την 1/1/1993

Έτος συμπλήρωσης προϋποθέσεων	Ημέρες ασφάλισης	Όρια ηλικίας	
		Πλήρης σύνταξη	Μειωμένη σύνταξη
Μέχρι 31.12.2010	5.500	55	50
2011	5.500	57	52
2012	5.500	60	55
2013	5.500	67	62

Με βάση τον παραπάνω πίνακα: «Οι μητέρες ανηλικών τέκνων, που μέχρι το έτος συμπλήρωσης προϋποθέσεων συμπληρώνουν σωρευτικά τις προϋποθέσεις των ημερών ασφάλισης και της ανηλικότητας του παιδιού τους, κατοχυρώνουν το μέχρι τότε ισχύον ηλικιακό όριο για πλήρη σύνταξη και το αντίστοιχο ηλικιακό όριο για μειωμένη, έστω και εάν αυτές συνταξιοδοτούνται μετά την ημερομηνία αυτή».

Οι μητέρες ανηλικών τέκνων που το 2013 και μετά συμπληρώνουν τις 5.500 ημέρες ασφάλισης και έχουν ανήλικο τέκνο δικαιούνται: α) στο 60ό έτος μειωμένη και στο 65ο έτος πλήρη, αν έχουν ασφαλιστεί μέχρι τις 31/12/1992 και β) στο 62ο έτος μειωμένη και στο 67ο έτος πλήρη, αν έχουν ασφαλιστεί μετά την 1/1/1993.

Περαιτέρω διευκρινίσεις

- Η ανηλικότητα πρέπει να συντρέχει με τη συμπλήρωση του 50ού έτους της ηλικίας και κατά τη συμπλήρωση της 25ετούς συντάξιμης υπηρεσίας.
- Η θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος επέρχεται μόνο με τη συμπλήρωση των κατά περίπτωση απαιτούμενων συντάξιμων ετών, ενώ η συμπλήρωση του προβλεπόμενου ορίου ηλικίας δεν επιδρά στη θεμελίωση αλλά στον χρόνο έναρξης καταβολής της σύνταξης.
- Όσοι θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι 31.12.2010 “κλειδώνουν” τα σημερινά όρια ηλικίας και μπορούν να παραμείνουν στην εργασία όσο χρόνο επιθυμούν χωρίς δυσμενείς συνέπειες.
- Οι ασφαλισμένοι που συμπληρώνουν τα απαιτούμενα συντάξιμα έτη συνταξιοδοτούνται με τα όρια ηλικίας που προβλέπονται κατά τον χρόνο συμπλήρωσης των συντάξιμων ετών και όχι με τα ηλικιακά όρια που θα ισχύσουν κατά τον χρόνο που θα επιλέξουν να συνταξιοδοτηθούν.
- Τα παραπάνω που ισχύουν για τις μητέρες με ανήλικο τέκνο ισχύουν και για τον πατέρα ασφαλισμένο στο ΙΚΑ με την προϋπόθεση να υπάρχει χηρεία.
- **Για τον υπολογισμό του απαιτούμενου χρόνου ασφάλισης (ενσήμων) είναι δυνατός ο συνυπολογισμός πλασματικών χρόνων με εξαγορά ή αναγνώριση. Ωστόσο, δεν επιτρέπεται αναγνώριση-εξαγορά τέκνων για συνταξιοδότηση μητέρας με ανήλικο. (Βλέπε «Πλασματικοί χρόνοι ασφάλισης»)**

ΘΕΜΑ	Μητέρες με ανήλικα παιδιά
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ	Σωρευτικά: 1) Όριο ηλικίας 2) Απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης 3) Ανήλικο τέκνο
ΗΛΙΚΙΑΚΑ ΟΡΙΑ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ (ασφαλισμένες μέχρι 31/12/1992)	1) 55 ετών πλήρη σύνταξη και 50 ετών μειωμένη αν μέχρι 31/12/2010 έχουν συμπληρώσει 5.500 ημέρες ασφάλισης. 2) 57 ετών πλήρη σύνταξη και 52 ετών μειωμένη αν το 2011 έχουν συμπληρώσει 5.500 ημέρες ασφάλισης. 3) 60 ετών πλήρη σύνταξη και 55 ετών μειωμένη αν το 2012 έχουν συμπληρώσει 5.500 ημέρες ασφάλισης. 4) 65 ετών πλήρη σύνταξη και 60 ετών μειωμένη αν το 2013 έχουν συμπληρώσει 5.500 ημέρες ασφάλισης και έχουν ασφαλιστεί μέχρι τις 31/12/1992 ή 67 ετών πλήρη σύνταξη και 62 ετών μειωμένη αν το 2013 έχουν συμπληρώσει 5.500 ημέρες ασφάλισης και έχουν ασφαλιστεί μετά την 1/1/1993.
ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ	Τα ίδια ισχύουν και για τον πατέρα ασφαλισμένο στο ΙΚΑ με την προϋπόθεση να υπάρχει χηρεία.
ΣΥΝΥΠΟΛΟΓΙΖΟΜΕΝΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	Βλέπε «Πλασματικοί χρόνοι ασφάλισης»
ΝΟΜΟΙ	Ν. 3863/2010, Ν. 4093/2012, Ν. 2084/1992 - Οι 18 ερμηνευτικές εγκύκλιοι του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας για τις αλλαγές στο Ασφαλιστικό που περιλαμβάνονται στον Ν. 4093/2012.
ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ	Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, ΙΚΑ.